

petrol-iş
TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

29. DÖNEM

4. OLAĞAN BAŞKANLAR KURULU

18 ŞUBAT 2021 / İSTANBUL

**ÇALIŞMA • HESAP • SERVİS
RAPORU**

Tüm dünyaya yayılan salgının başlaması üzerinden bir yılı aşkın bir zaman geçti. Salgın ciddi ekonomik ve toplumsal sonuçlar doğurdu. Dünya tarihinde yakın zamanda görülmemiş ekonomik yıkıma yol açtı. Alınan önlem ve getirilen kısıtlamalar nedeniyle toplumsal yaşam biçim değiştirdi ve yeni alışkanlıklar oluştu. Salgından en fazla etkilenen kesim ise sadece ülkemizde değil diğer tüm ülkelerde de emekçiler oldu. İşsizlik, gelir kaybı, geleceksizlik ve güvencesizlik yakıcı sorun ve gündemler haline geldi.

Aşılamaya çalışmalarının başlaması ile tünelin ucunda bir ışık görünmüş olsa da, 21. yüzyılda dünya kapitalizminin iflas ettiği bir kez daha tescillendi. Virüs ile mücadelede, kapitalist devletler ve büyük tekeller arasındaki rekabet nedeniyle sınıfta kalındı. Aşı patentleri birkaç ilaç tekelinin elinde olduğu ve açık hale getirilmediği için aşılamaya gecikiyor. Aşı sırasını bekleyen birçok kişi virüs nedeniyle ölmeye devam ediyor. Aşı kavgası, önce yoksulları vuruyor.

Diğer yandan, salgın ile birlikte esnekleşme ve dijitalleşme süreçleri hız kazandı. Kapitalizmin kârlılığı arttırmak için başvurduğu politikalar, artık toplumsal onay alır noktaya geldi, virüs riski nedeniyle meşruluk kazandı. Salgın bahanesiyle yaygınlık kazanan esnek çalışma biçimleri kalıcı hale getirilmek isteniyor. Sendikaların yeni “normal”e karşı uyanık olması ve yaklaşan yeni tehlikelere karşı mücadele stratejileri belirlemesi gerekiyor.

2020 kayıp yıl oldu, 2021’den beklentiler daha iyimser

IMF (Uluslararası Para Fonu) son yayınladığı raporunda, dünyada belli ülkelerde yaygın aşılamanın başlamasıyla birlikte geleceğe dönük tahmin ve projeksiyonlarında daha iyimser hale geldi. 2021 yılı için dünya büyüme projeksiyonunu bir önceki raporuna göre 0.3 puan yükselterek %5,5’e çıkardı.

Benzer biçimde, pandemi yılı olan 2020’de

Dünya Ekonomilerinde Büyüme Oranları ve Projeksiyonlar (%)

	2018	2019	Tahmin		
			2020	2021	2022
Dünya	3,5	2,8	-3,5	5,5	4,2
Gelişmiş ekonomiler	2,2	1,6	-4,9	4,3	3,1
ABD	3,0	2,2	-3,4	5,1	2,5
Avro Bölgesi	1,8	1,3	-7,2	4,2	3,6
Almanya	1,3	0,6	-5,4	3,5	3,1
Fransa	1,8	1,5	-9,0	5,5	4,1
İtalya	0,8	0,3	-9,2	3,0	3,6
İspanya	2,4	2,0	-11,1	5,9	4,7
Japonya	0,3	0,3	-5,1	3,1	2,4
Birleşik Krallık	1,3	1,4	-10,0	4,5	5,0
Yükselen ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	4,5	3,6	-2,4	6,3	5,0
Çin	6,8	6,0	2,3	8,1	5,6
Rusya	2,5	1,3	-3,6	3,0	3,9
Türkiye	3,0	0,9	1,2	6,0	3,5
Brezilya	1,3	1,4	-4,5	3,6	2,6
Hindistan	6,1	4,2	-8,0	11,5	6,8

Kaynak: IMF

dünya ekonomisindeki küçülmeye dair yaptığı tahmini düşürdü ve dünya ekonomisindeki daralmanın geçen yıl %3,5 dolayında olacağını açıkladı. IMF, 2020 yılı içerisinde daha şiddetli bir daralma bekliyordu, ancak 2020 yılının ikinci yarısında tüm dünyada normalleşme ile birlikte beklenenden daha hızlı bir toparlanma yaşandı. Ülkeler, ekonomik açıdan ikinci dalgaya daha hazır durumdalar. Üretim ve tedarik zincirlerinde aksamalara karşı gerekli önlemleri almışlardı.

Dünya ekonomisinin son yıllarda büyüme ivmesini yitirdiği biliniyordu. Nitekim 2018 yılında %3,5 olan büyüme, 2019 yılına gelindiğinde %2,8'e gerilemişti. Bu ivme kaybı içerisinde ve durgunluğun baş gösterdiği bir sırada patlayan pandemi, dünya kapitalizmindeki kriz eğilimlerini hızlandırdı. Salgının etkisiyle, 2020 yılında şok daralma yaşandı.

Yaşanan daralmanın boyutu, ülkelerin koşullarına ve salgının o ülkelerdeki seyrine bağlı olarak farklılaştı. Örneğin gelişmiş ekonomilerde küçülmenin %4,9 olması beklenirken, içerisinde Çin ve Türkiye gibi ülkelerin de yer aldığı yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerde daralmanın daha sınırlı olacağı düşünülüyor. Bu durumda Çin ve Türkiye'nin 2020 yılını pozitif büyüme ile tamamlayacak olmasının etkisi de var.

2020 yılında karantina önlemleri alan ve belli süreyle kapanmaya giden Avrupa'da küçülmenin %7'yi aşması bekleniyor. Burada Birleşik Krallık, Fransa, İtalya ve İspanya'da daralma çift haneli rakamlar dolayında olacak. Bu ülkeler, tarihlerinde yaşadıkları şiddetli krizlerde deneyimlediklerine benzer büyük bir ekonomik şok yaşadılar. 2021 yılında toparlanma süreci, her bir ülkenin sağlık sistemi ve medikal müdahaleleri, hü-

kümetlerin destek paketlerinin etkisi gibi faktörlere bağlı olarak ülkeler bazında değişkenlik gösterecek.

IMF'nin, her ne kadar önceki raporlarına göre daha iyimser beklentilere sahip olsa da, 2021 yılı ve sonrasına dair ihtiyat payı bırakmasına yol açan konular var. Öncelikle, salgın 2021 yılında da devam edecek ve yeni varyantların salgının seyrinde nasıl bir etki göstereceği ve aşılamanın sonuçlarını nasıl etkileyeceği belirsiz. Bazı ülkelerde karantina ve kapatma önlemleri sürüyor. Örneğin Almanya bu tür önlemleri Haziran ayı sonuna kadar genişleteceğini açıkladı. Ayrıca, aşı tedarikinde bazı lojistik sıkıntılar yaşanma ihtimali ve aşılama çalışmalarında yetersiz kalınması riskler arasında yer alıyor.

Bu tür riskler baskın hale gelmediği takdirde, IMF'ye göre 2021 yılında küresel ölçekte bir toparlanma süreci başlayacak. Ancak bu toparlanmanın, pandemiden önce başlayan yavaşlamayı ve pandemide ortaya çıkan yıkımı telafi etmesi biraz zaman alacak. Nitekim IMF, bir sonraki yıl olan 2022'de büyüme temposunun (baz etkisi de hesaba katılarak) yavaşlayacağını tespit ediyor. 2025 yılında büyüme oranınının 2018'deki seviyeye oturması öngörülüyor.

Dünya ekonomisinde 2008 Krizi'nin istihdamda yol açtığı yıkıcı etkiler henüz giderilmemişken salgınla yaşanan küçülme ve derinleşen durgunluk istihdamda daha büyük bir daralmayı beraberinde getirdi. Toparlanma zamana yayıldığı takdirde, emekçileri işsizliğin yüksek seyrettiği, gelirlerin azaldığı, yoksulluğun arttığı zor bir dönem bekliyor. Bu dönemde emeğin sendikal örgütlülüğü, işçi sınıfının birlik ve dayanışmasının önemi daha da artacak.

Covid-19'un dünya istihdamına etkisi

ILO salgın boyunca, Covid-19'un dünyada çalışma yaşamına etkilerini ölçen ve sürekli güncellenen bir rapor yayınladı. Raporu, pandeminin istihdam ve emekçiler üzerindeki etkileri değerlendirildi. Bu raporun son güncellenmiş versiyonu, 25 Ocak 2021 tarihinde kamuoyuna sunuldu. Raporu emek piyasasında son gelişmeler özetlenirken, alınan salgın önlemleri ve ekonomik yavaşlama nedeniyle azalan çalışma saatleri üzerinden bazı tespit ve projeksiyonlar yer alıyor.

Kısıtlamalar ve işyeri kapatmaları

Ocak 2021 itibariyle, salgın nedeniyle genel ve sektörel kısıtlamaların uygulandığı ülkelerde çalışan işçiler, dünya toplam işçi nüfusunun %93'ünü oluşturuyor. Bu ülkelerdeki işçi nüfusunun doğrudan ve dolaylı olarak ise %77'si alınan bu kapatma önlemlerinden etkileniyor. Bu oran salgın sırasında daha önce Temmuz 2020'de en yüksek düzeyine çıkmış ve %85 olmuştu.

Özellikle Avrupa ve Orta Asya'da ikinci dalgasında yeni ve kapsamlı karantina önlemleri alındı. Halen, bu iki bölgede çalışanların %20'sinin yaşadığı ülkelerde, yaşamsal sektörler dışında üretimin bütünüyle durdurulduğu önlemler alınmış bulunuyor.

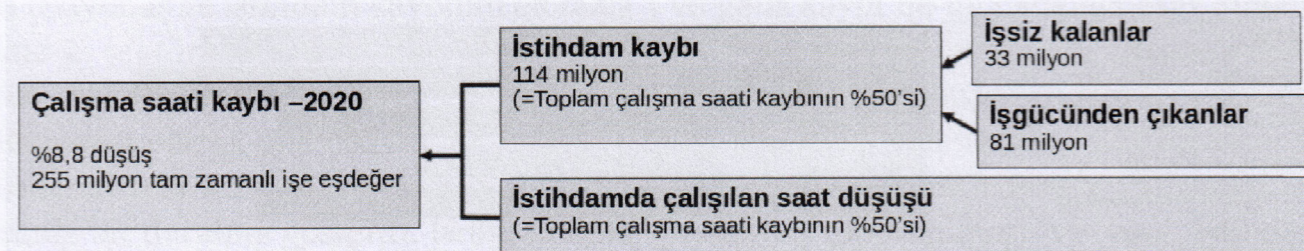
Çalışma saati kayıpları

2020 yılında 2019 yılının son çeyreğine göre, önlemler ve ekonomik yavaşlama nedeniyle %8,8 daha az çalışıldı. Oluşan çalışma saati kaybı, çalışma haftası 48 saat olarak kabul edildiğinde, 255 milyon kişiye tekabül tam zamanlı çalışmaya eşit. Bu kayıp, modern zamanlarda görülmemiş bir çalışma saati kaybı olarak kayıtlara geçti. 2008-2009 krizinde dahi bu kayıp oluşmamıştı ve salgının etkileri son küresel krizin daha ötesine geçmiş durumda bulunuyor.

2020 yılındaki çalışma saati kayıpları küresel ölçekte yaygın olsa da, özellikle Latin Amerika, Karayipler, Güney Avrupa ve Güney Asya'da kayıplar daha yüksek düzeyde yaşandı. 2019 yılında dünyada 15-64 yaş aralığındaki çalışan nüfusun ortalama haftalık çalışma saati 27,2 iken 2020'de bu rakam haftalık ortalama 2,5 saat düşerek 24,7 saate geriledi. Bir karşılaştırma olması açısından, 2008-2009 yılındaki krizde haftalık çalışma saatlerindeki kaybın 0,6 olduğunun altı çizilmelidir.

ILO'nun hesaplamalarına göre, salgın nedeniyle yaşanan çalışma saati kaybı istihdamda 114 milyonluk bir azalmaya yol açtı. Yani çalışılan sürelerdeki 255 milyon tam zamanlı işe eşdeğer azalmanın yaklaşık yarısı istihdamın düşmesinden kaynaklandı. İstihdamdaki düşme ise dünyada 33 milyon yeni işsiz ile 81 milyon kişinin işgücünden çıkması yani atıl nüfus haline gelmesi ile sonuçlandı.

2020 Yılında Çalışma Saati ve İstihdam Kaybı Tahminleri

Kaynak: ILO

Dünyada Covid-19 nedeniyle çalışmayan, iş bulmaktan ümidini kesen 81 milyonluk yeni bir nüfus oluştu.

Çalışma saatlerindeki kayıpların diğer yüzde 50'lik bölümü ise dünyada ülkemizdeki kısa çalışma ödeneği benzeri gibi uygulamalar, izinlerin kullandırılması, mesai saatlerinin kısıtlamalar nedeniyle kısaltılması gibi nedenlerle işbaşında daha az çalışılmaya başlanmasından kaynaklandı.

Tüm bu etkilerle, 2020 yılında dünyada işgücüne katılım oranı 2,2 puan düştü. Son 2008-2009 krizinde bu oran sadece 0,2 puan düşmüştü!

Öte yandan ülkemizde olduğu gibi diğer ülkelerde de, istihdam göstergeleri gerçek tabloyu anlatmakta yetersiz kaldı ve işsizlik rakamları gerçekteki iş kaybının yalnızca küçük bir kısmını anlatabildi.

İşsizlikte artış

ILO, 2020 yılında dünyada işsizlerin sayısının 33 milyon artarak 220 milyon kişiye çıktığını saptadı. Küresel işsizlik oranı ise 2020 yılında 1,1 puan arttı ve %6,5'e yükseldi. İşsizlik oranındaki artışın özellikle yüksek gelire sahip gelişmiş ülkelerde daha hızlı yaşandığı görüldü. Bu ülkelerde işsizlik oranı

ortalamanın daha üzerinde 2 puan arttı.

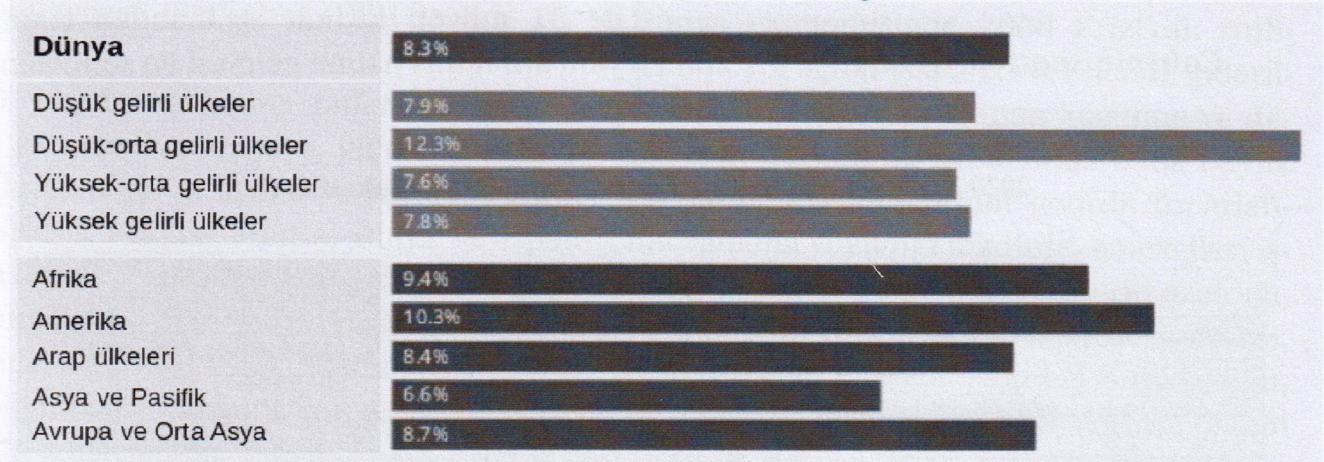
2020 yılında salgın nedeniyle oluşan bu yıkımdan, kadınlar daha fazla etkilendi. Yaşanan istihdam kaybı, kadınlarda %5 düzeyinde olurken, erkeklerde bu oran %3,9 oldu. Kadın istihdamındaki düşüş, büyük ölçüde kadınların işgücününün dışına çıkması yani "atıl nüfus" haline gelmesinden kaynaklandı.

Benzer bir durum, genç istihdamında da yaşandı. Genç istihdamı, salgın sırasında %8,7 ölçüsünde düştü. İstihdamdan ayrılan gençlerin ise neredeyse tamamının iş aramadıkları ve iş bulmaktan ümitlerini kestikleri için işgücününün dışına çıktıkları görüldü. Salgın, özellikle genç nüfusun çalışma ve işgücü piyasası ile olan bağlarını çok ciddi ve olumsuz biçimde etkiledi. Bu durum, salgın nedeniyle bugünün gençlerinin bir "kayıp kuşak" haline gelmesi riskini arttırıyor.

Emek gelirlerindeki kayıplar

Çalışma saatlerindeki büyük kayıplara paralel olarak işçiler, ücret gelirlerinde de düşüşler yaşadılar. ILO, küresel emek gelirlerinin 2020 yılında 2019 yılına göre %8,3 oranında düştüğünü tahmin ediyor. Bu düşüşün, en fazla düşük-orta gelir grubundaki ülkelerde görüldüğü ve bu gruptaki ülkelerde iş-

2020 yılında çalışma saati kaybindan kaynaklı emek gelirindeki düşüşler (%)

* Gelir destek paketleri açıklanmadan önceki hesaplama. Satın alma gücü paritesi kullanılarak toplulaştırılmıştır.
Kaynak: ILO

çilerin %12,3'lük bir gelir kaybına uğradığı düşünülüyor. Amerika kıtasında gelir kaybı, %10,3, Asya ve Pasifik'te ise %6,6 olarak gerçekleşti.

Gelir kaybının piyasa karşılığının 2019 fiyatları ve döviz kurları dikkate alındığında, 3,7 trilyon dolara ulaştığı hesaplandı. Bu büyüklük, 2019 yılında küresel gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYH) %4,4'üne tekabül ediyor. İşçi sınıfının gelirlerindeki bu azalma, daha fazla aileyi yoksulluğa iterken aynı zamanda eşitsizliklerin de derinleşmesine yol açıyor.

Söz konusu olumsuz gelişmelerin, 2021 yılında da etkisini sürdürmesi bekleniyor. ILO'nun temel senaryosu baz alındığında 2019 yılı son çeyreğine göre 2021 yılında da çalışılan saat düzeyinin %3 daha düşük seyredeceği düşünülüyor. Bu düşüş, 90 milyon tam zamanlı işe eşdeğer olacak ve bu durumdan en fazla yine gelişmiş ülkeler etkilenecek. Özellikle, Amerika, Avrupa ve Orta Asya bölgelerindeki çalışma saati kaybının diğer bölgelerin iki katı kadar olacağı tahmin ediliyor.

Kötümser senaryoda ise çalışma saati kayıplarının 2019 yılı son çeyreğine göre %4,6 olarak gerçekleşeceği ve bunun 130 milyon tam zamanlı işe eşdeğer olacağı düşünülüyor.

Sektörel etkiler

Salgının istihdamdaki etkileri yakından incelendiğinde sektörel farklılıklar göze çarpıyor. Bazı sektörlerde salgının etkisi had safhaya çıkıyor. İş ve istihdam kaybının en fazla yaşandığı sektörler, konaklama, yeme-içme, kültür-sanat, perakende satış gibi hizmetler ile inşaat olarak öne çıkıyor. Konaklama, yeme-içme sektörlerinde istihdam %20'nin üzerinde bir daralma gösterdi. İstihdamdaki

kayıpların özellikle birinci ve ikinci çeyreklerde çok yüksek olduğu gözlenirken, üçüncü çeyrekte kısmi bir toparlanma görüldü. Ancak son çeyrekte itibaren salgında yaşanan yeni dalgayla birlikte toparlanma süreci yerini yeni bir daralmaya bıraktı.

Konaklama ve yeme-içme hizmetleri sektöründe 2020 yılı 2. çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre çalışma saatlerinde düşüş %33, 3. çeyrekte ise %17,5 oldu. Aynı dönemde bu sektörlerde istihdam kaybı sırasıyla %20,3 ve %13,6 olarak gerçekleşti.

İmalat sanayinde çalışma saatlerinde düşüş, 2020 yılı 2. çeyreğinde %11,9, aynı yılın 3. çeyreğinde ise %4,4 oldu. İmalat sanayinde küresel düzeyde istihdam kaybı ise 2020 2. çeyrekte, %5,6 ve 3. çeyrekte %2,5 olarak gerçekleşti.

Buna karşılık salgın, yüksek kalifikasyon isteyen bilişim-iletişim, finans ve sigortacılık gibi sektörlerde ise istihdama bazı açılardan pozitif etkide bulundu. 2020 yılının ikinci çeyreğinde bilişim-iletişim sektöründe istihdam %5, finans ve sigorta sektöründe ise %3,4 oranında arttı. Bunun nedeni, özellikle uzaktan veya evden çalışmanın yaygınlaşması ile bilişim-iletişim sektörü hizmetlerine olan ihtiyacın artması olarak gösterilebilir.

ILO, tüm bu etkiler göz önüne alındığında 2021 yılında benimsenmesi gereken politika önceliklerini şu şekilde belirtiyor:

1- Makroekonomik politikalar, 2021 yılı ve sonrasında salgın sırasında oluşan istihdam ve gelir kaybı ile mücadeleyi esas almalıdır. Mali paketler toplam talebi artırmak için hanehalklarına ve ihtiyaç duyan işyerlerine gelir desteğini hedeflemeye devam etmelidir. Kamunun öncülük edeceği yatırımlar, ekonominin toparlanması ve yeni istihdamın

yaratılması için hayati olacaktır.

2- Düşük ve orta gelir düzeyindeki ülkeler, uluslararası işbirliği çerçevesinde desteklenmelidir. Bu kategorideki birçok ülke, halkı için yeterli aşı temin etme gücüne ve ayrıca ekonomileri ile istihdamın toparlanması için yeterli kaynağa sahip değildir. Salgının özellikle genç nüfus üzerindeki devam eden etkileri, büyümeye zarar verme, uzun vadeli yapısal sorunlara yol açma ve kayıtdışı-lığı artırma riski doğuracaktır. Aşı temini ve aşılama konusunda uluslararası işbirliği ve dayanışma zorunludur. Zor durumdaki ülkelere mali destek ve yardımlar acilen hayata geçirilmelidir.

3- Salgının derinleştirdiği kriz, küresel ölçekte kırılğan nüfus grupları ve sektörler için yıkıcı sonuçlara sahiptir. Gençler, kadınlar, düşük ücretli ve vasıfsız işçiler, toparlanmadan en son nasibini alacak kesimlerdir. Bu kesimlerin, emek piyasasından uzun vadeli olarak çekilmesi riski bulunmaktadır. Söz konusu alana dair geliştirilecek politikalarda, özellikle bu kesimleri hedefleyen adımlar atılmalı, genel desteklerin bu kesimlere ulaşamayabileceği hesaba katılmalıdır.

4- Sektörel politikalarla dengelenmiş toparlanma stratejileri, yaşanan krizden en çok etkilenen sektörlerin öncelikle desteklenmesini gerektirmektedir. Ayrıca mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, işçilerin ve iş arayanların aktif işgücü programları, meslek edindirme uygulamaları gibi programlarla yeni şartlara adapte olmaları sağlanmalıdır.

5- Toparlanma stratejileri, işçi ve işveren örgütleri arasında sosyal diyalog yoluyla geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Bu çerçeve ile hareket edilirse, uzun erimli hedeflere erişilebilecek ve daha kapsayıcı, adil ve

sürdürülebilir ekonomiye geçiş sağlanabilecektir.

Kapitalizmin aşı kavgası yoksulları vuracak: Yetersiz ve eşitsiz aşılama

Salgının istihdamda ve işsizlik oranlarında yol açtığı olumsuz durum, salgının sonuçları itibariyle sınıfsal olduğunu ortaya koyuyor. Virüs nedeniyle hastalananların ve ölümlerin de daha çok emekçi kesimler içerisinde olması bu durumun bir başka göstergesi niteliğinde. Pandemi ile mücadele için bazı ilaç tekelleri tarafından üretilen aşılar kullanım izni verilmesinin ardından dünyada bir "aşılama kampanyası" başladı.

Zengin gelişmiş ülkelerin aşı stoklayarak avantaj elde etmeleri ve dünyanın birçok bölgesindeki yoksul halkların aşıya ulaşmadığı bir gerçek. İlaç tekellerinin kâr elde etmek için patentini kaldırmak istemediği ve kısıtlı üretim kapasiteleri nedeniyle ihtiyacı karşılamakta zorluk yaşadıkları görülüyor. Kapitalizmin kuralları, aşılama geciktikçe yeni insanların ölmesine neden oluyor.

Daha şimdiden, kapitalist ülkeler birbirleriyle aşı kavgasına başladı. Avrupa Birliği, İngiltere'yi aşı stokladığı ve bu nedenle Avrupa Birliği'nin yeterli aşıya ulaşmasını engellediği gerekçesiyle suçladı. Bazı ülkeler, nüfuslarının daha üzerinde sayılarda aşı anlaşmaları yaptı. Bu agresif aşı politikası, uluslararası işbirliği ve dayanışmayı dışladığı için şimdilik sınırlı sayıda üretilen aşıların tüm dünyaya eşit biçimde dağılmasını engelliyor. Bazı ülkelerin, yeterli aşı üretilse dahi, bu aşığı satın alacak mali ve ekonomik gücü yok.

Son veriler dünyada Şubat ayı başı itibariyle 66 ülkede toplam 104 milyon doz aşı yapıldığını gösteriyor. Yaygın aşılama aşağı yuka-

rı 2020 Aralık ayı ortası gibi başlamış olsa da, henüz dünya nüfusunun çok düşük bir oranı aşılanmış durumda.

7,8 milyar kişiye ulaşan dünya nüfusunun, 18 yaş altı çocuk ve gençlerin ilk etapta aşılanmasına gerek olmadığı düşünülürse, kalan yaklaşık 5,4 milyar kişinin hızla aşılanması gerekiyor. Dolayısıyla şu anda dünyada uygulanan toplam 104 milyon doz aşı (ikinci doz gerekliliği dikkate alınmasa dahi) aşılanması gereken nüfusun %2'sine ulaşmıyor!

Öte yandan, 104 milyon doz aşının ülkelere göre dağılımı ve bu ülkelerde nüfusun ne kadarının aşılandığını ortaya koyan tablo, aşılama eşitsizliği gözler önüne seriyor. Şubat ayı başı itibarıyla en çok aşı yapan ilk 20 ülke sıralamasında ilk sırayı ABD, ikinci sırayı Çin alıyor. Avrupa Birliği'nin toplamda

13,5 milyon doz aşı ile bu iki ülkeyi takip ettiği görülüyor. AB'den yeni ayrılan Birleşik Krallık ise bugüne kadar 10 milyonun üzerinde doz aşı yaptı. Türkiye'nin uyguladığı aşı 2,3 milyona yaklaşıyor.

Salgın ile mücadelede aşı doz sayılarından daha önemlisi, ülkelerin nüfuslarının ne kadarını aşılatabilmiş olduklarıdır. Bu açıdan bakıldığında, dünyada İsrail'in nüfusunun yarısından fazlasını aşılama yaptığı görülüyor. Ardından, Birleşik Arap Emirlikleri nüfusunun 3'te birini aşılama durumdayken, bu ülkeleri nüfusunun %15'inden fazlasını aşılama yapan Birleşik Krallık izliyor. ABD ise nüfusunun %10,26'sını aşılama durumunda. Ülkemizde bugüne kadar nüfusun sadece %2,75'ini aşıladı.

Görüldüğü gibi aşılama çalışmalarını bazı ülkeler daha hızlı gerçekleştirirken bazı ül-

Dünyada Aşılama Sayıları ve Aşı Alım Kontratları

Ülke	Uygulanan aşı dozu sayısı	100 kişiye düşen aşı sayısı	Günlük uygulanan aşı sayısı	Alım kontratı yapılan toplam aşı sayısı	Kontratı yapılan aşı sayısının nüfusa oranı (%)
Dünya Toplam	104.668.029	-	4.224.536	-	-
ABD	33.713.182	10,26	1.318.480	1.010.000.000	169
Çin*	24.000.000	1,71	818.182	300.000.000	77
Avrupa Birliği	13.482.006	3,03	536.486	1.405.000.000	183
Birleşik Krallık	10.143.511	15,19	402.534	367.000.000	302
İsrail	5.051.363	55,81	144.004	24.000.000	138
Hindistan	3.950.156	0,29	275.192	2.200.000.000	85
Birleşik Arap Em.	3.564.517	33,16	126.691	6.600.000	31
Almanya	2.586.997	3,11	95.044	304.000.000	183
Brezilya	2.410.624	1,15	261.637	246.000.000	64
Türkiye	2.282.763	2,75	124.621	50.000.000	30
İtalya	2.083.364	3,45	79.679	222.000.000	183
İspanya	1.673.054	3,6	54.548	170.000.000	183
Fransa	1.609.072	2,48	60.652	238.000.000	183
Polonya	1.231.716	3,24	64.961	140.000.000	183
Kanada	984.195	2,62	17.008	234.000.000	330
Rusya**	800.000	0,55	40.000	160.000.000	55
Romanya	748.732	3,86	31.479	72.000.000	183
Meksika	675.202	0,53	4.728	211.000.000	119
Endonezya	648.259	0,24	52.818	225.000.000	50
Sırbistan	473.000	6,79	31.894	4.600.000	34

* Çin ülkesindeki yıllık üretim kapasitesinin 1,4 milyar doz olduğunu açıkladı. Alım kontratları ile birlikte nüfusun %77'sinin aşılanacağını açıkladı.

** Rusya sadece en az bir doz aşı olmuş kişi sayısını açıklıyor. Uygulanan toplam aşı sayısı daha yüksek olabilir.

Kaynak: Bloomberg (Derleme Petrol-İş Araştırma tarafından yapılmıştır)

kelerde süreç yavaş işliyor. Başka bazı ülkelerde ise henüz aşılama başlamış bile değil. Bu dengesizlik ve oluşan eşitsizlik, virüsle mücadelenin etkinliğini tehdit ediyor. İdeal olan aşılamanın tüm dünyada eşit ve ücretsiz bir şekilde yürütülmesidir.

İşin bir başka yönü ise ülkelerin yaptığı aşılama kontratlarıdır. İlaç tekelleri ürettikleri aşılama formüllerini paylaşmadıkları için aşılama üretim kısıtlarına neden oluyor. Kısıtlı üretim, birçok gelişmiş ülkenin aşılama tedarikinde birbiriyle kıyasıya rekabet etmesine yol açıyor. Tabiri caizse, bazı zengin ülkeler üretilen aşılama için şimdiden el koymaya çalışıyor. Birleşik Krallık'ın (İngiltere), nüfusunun 3 katından fazla aşılama için alım kontratı imzalamasının AB ile bu ülke arasında ciddi bir krize sebep olduğundan bahsetmiştik. Benzer biçimde Kanada da, nüfusunun 3,3 katı aşılama tedarik etmek için ilaç tekelleriyle anlaşmalar imzalamış durumda bulunuyor. Buna karşılık birçok orta ve alt gelir grubundaki ülke ve bu ülkelerin vatandaşları aşılama hiç ulaşamıyor. Avrupa Birliği ülkeleri ise alım anlaşmalarını ortak politika çerçevesinde nüfusun 1,83 katı düzeyinde gerçekleştirdi.

Türkiye halihazırda 50 milyon doz aşılama için anlaşma yaptı. Bu sayı (tam koruma için iki doz aşılama olunması gerektiği göz önüne alındığında), nüfusun ancak %30'unun aşılama anlamına gelecek. Aşılama en hızlı yol alan ilk 20 ülke içerisinde Türkiye, alım kontratları ile tedarik edilecek aşılama sayısının nüfusa oranla en az olduğu ülke...

Aşılama tedarikinde kıyasıya rekabet ve tekellerin kârlarını garanti altına almak için patent uygulamaları dünya nüfusuna gerekli olan aşılamanın üretilmesini ve temin edilmesini geciktiriyor. Dünya nüfusu virüs riski altında aşılama sırasını bekliyor. Dolayısıyla, dünyada

aşılama stratejisi de halkın ihtiyaçları ve kamu sağlığı üzerinden değil tekellerin ve sermayenin çıkarları doğrultusunda belirleniyor.

Covid-19 aşılama geliştiren tekellerden Pfizer&Biontech 2021 sonuna kadar dünyaya 1,3 milyar doz aşılama sağlayabileceğini ancak bunun da "fiziki üretim kapasitesi"nin durumu ile bağlantılı olacağını açıklayarak aşılama tedarikinde garanti veremeyeceklerini belirtti.

Öte yandan işkolumuzdaki ilaç sektöründe en büyük tekellerden olan Pfizer ile ortağının, ürettikleri koronavirüs aşılama üzerinden 2021 yılında 14 milyar dolar satış geliri elde etmeleri bekleniyor.

Bu aşılamanın geliştirilmesi ve salgın öncesi hesaplamalarda, Pfizer'in 2026 yılına kadar yıllık ortalama %6 düzeyinde satış geliri artışı kaydetmesi beklenirken, aşılama sonrası yıllık ortalama satış geliri artışının iki haneli rakamlarda seyredeceği düşünülüyor. Yani aşılama geliştiren Pfizer ilaç tekeli, salgın nedeniyle cirosunu öngörülenden daha fazla artıracak ve kârına kâr katacak.

Sonbahar ve kış ayları ile birlikte salgında yeniden artan vaka sayıları nedeniyle yeni önlemler gündeme geldi. Hafta içi ve hafta sonu sokağa çıkma yasakları, yeme-içme yerlerinin kapatılması, bazı hizmet sektörü faaliyetlerine yasak getirilmesi, sendikalar dahil sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerine getirilen kısıtlamalar ve alınan diğer tüm tedbirler ekonomik ve toplumsal hayatı etkilemeye devam ediyor.

Bu zor koşullarda, tedbirlerden istisna tutulan üretim süreci devam ediyor. Virüs riskine rağmen emekçiler üretmeyi ve çalışmayı sürdürüyor. Salgının başından bu yana emekçilerin korunması yönünde adımlar atılmasını savunan Petrol-İş, aksi yönde gündeme gelen emek karşıtı her uygulamaya karşı mücadele ediyor ve tavrını ortaya koyuyor. Emegın ve üyelerimizin haklarını korumak, salgın fırsatçılığı yaparak hak gasplarına yeltenenlere karşı durmaktan geçiyor.

Esnekleşme saldırısına karşı birlik ve sınıf dayanışması

Daha önce farklı Torba Kanun taslakları ile denenen, istihdamın esnekleştirilmesi ve güvencesizleştirmeyi öngören yeni bir Torba Kanun Tasarısı yine bir salgın fırsatçılığı yapılarak 2020 yılı Ekim ayı sonunda TBMM'ye sunuldu ve hızlı biçimde kanunlaştırılmak istendi.

TBMM'ye sunulmasının ardından 24 Ekim 2020 tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşülerek kabul edilen Torba Kanun Tasarısı esnekleşme ve güvencesizleşme yoluyla işçi sınıfının temel bazı haklarını ortadan kaldırmayı hedeflemekteydi. 43 madde-

den oluşan "İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi", işverenlere teşvikler, vergi ve prim ödeme kolaylıkları, şirketlerin ödediği kurumlar vergisinin düşürülmesi yönünde Cumhurbaşkanına yetki verilmesi gibi birçok maddeyi içermekteydi.

Torba Kanun Tasarısında bu tür işverenleri kollayan maddelerin yanı sıra, ülkemizde emekçilerin en temel haklarını ortadan kaldıracak bazı düzenlemeler yer aldı. Bu düzenlemeler büyük ölçüde, salgını fırsat bilerek işverenlerin esnekleşme yönündeki taleplerini karşılamak üzere hazırlandı. Ancak asıl tehlike, kıdem tazminatını doğrudan gasp edemeyen işverenlerin bu düzenleme ile dolaylı yoldan çalışanların önemli bir kesiminin kıdem tazminatına hak etmeyecek şekilde çalıştırılmalarının önünün açılmasını sağlamak istemeleriydi.

Düzenlemenin ilgili Komisyonda kabul edildikten sonra TBMM Genel Kurulu'na getirilen son halinde aşağıdaki hak kayıpları yer almaktaydı. Petrol-İş Sendikası Torba Kanun Tasarısı'nın, Meclis Komisyonu'nda kabul edilmesinin ardından yaptığı basın açıklamasında hak kayıplarını şöyle sıraladı:

“- Çalışanların dörtte birinden fazlası, kıdem tazminatı hakkını kaybedecektir. 25 yaş altı ve 50 yaş üstü çalışanların iki yıl süreyle belirli süreli iş sözleşmeleri ile çalışmalarının önü açılacaktır. Kanunda belirli süreli iş sözleşmesi yapılabilmesi için getirilen şartlar ve bu sözleşmelerin üst üste (zincirleme) yapılamayacağı koşulu kaldırılmaktadır. Çalışma çağındaki nüfusun beşte biri ve ücretli/yevmiyeli istihdamın %28'in-

den fazlası bu yaş grubunda yer almaktadır. Belirli süreli iş sözleşmesi ile çalışanların kıdem tazminatı ve ihbar hakları olmayacaktır. İş güvenceleri ortadan kalkacak, işe iade davası açamayacaklardır. Ayrıca, bu tür sözleşmelerle çalışanların sendikalı olması zorlaşacak, sendikal örgütlenmenin önüne yeni bir engel çıkarılmış olacaktır.

- **Kayıtdışı işçi çalıştıran işveren adeta ödüllendirilmektedir.** 2019 başından 17 Nisan 2020 arasında işten çıkarılan ya da kayıt dışı çalışan işçilerin söz konusu kanun yürürlüğe girdikten sonraki 30 gün içerisinde en son çalıştıkları özel sektör işverene başvurmaları ve fiilen çalışmaya başlamaları halinde işverene her prim günü için günlük 44,15 lira teşvik sağlanacaktır. Bu yolla, kayıtdışı işçi çalıştıran işverenlere bir idari para cezası verilmeyecek aksine Anayasa'ya da aykırı bir düzenlemeyle ödüllendirilmiş olacaklardır.

- **25 yaş altında olan ve ayda 10 günden az çalışan gençlerin, emeklilik hakları ötelenecektir.** 10 günden az çalıştırılan 25 yaş altı gençlerin %2 iş kazası ve meslek hastalıkları primi ile %7,5'i işveren %5'i sigortalıya ait olmak üzere %12,5 oranında genel sağlık sigortası primi işveren tarafından ödenecektir. Ancak genç çalışanlar için ihtiyarlık (emeklilik) primi ödenmeyecektir.

Bu durumda, bu biçimde çalıştırılan gençlerin 25 yaşına kadar emeklilik hakları ertelenmiş olacaktır.

- **Esnek bir çalışma biçimi olan kısmi süreli çalışma teşvik edilecektir.** Torba Kanun'da özellikle kısmi süreli istihdamı teşvik eden maddeler bulunmakta ve işçi lehine görünen düzenlemelerle özellikle 25 yaş altı çalışanlar için tam zamanlı çalışma zamanla bir seçenek olmaktan çıkarılmaktadır.”

Bu düzenlemelerle işçi sınıfının temel haklarının ortadan kaldırılması tehlikesi karşısında işçi konfederasyonları ve sendikalar tepkilerini yükselttiler. Emekçiler hakları için basın açıklamaları ve işyerlerinde eylemler düzenlediler. Kıdem tazminatı haklarına sahip çıktılar ve esnek çalışmak istemediklerini haykırdılar. Kırmızı çizgilerini hem hükümete hem de işverenlere yeniden hatırlattılar.

Nihayetinde yaygınlık kazanan tepkiler ve özellikle üç işçi konfederasyonunun Torba Kanun düzenlemesine karşı ortak ve net bir tutum alması hükümetin geri adım atmasına neden oldu. Sendikamız 12 Kasım 2020 tarihinde yayımladığı basın açıklaması ile hem düzenlemeye karşı mücadelesini anlattı hem de emek cephesinde ortak tavır geliştirilmesinin öneminin altını çizdi:

BİRLİK VE SINIF DAYANIŞMASI İLE KAZANDIK KIDEM TAZMİNATI VE EMEKLİLİK HAKKIMIZA SAHİP ÇIKTIK

İstihdamın esnekleşmesine ve güvencesizleşmeye yol açacak, belli yaş gruplarındaki çalışanların kıdem tazminatı hakkını ortadan kaldıracak Torba Kanun Tasarısı'ndan, sendikaların ve emekçilerin tepki gösterdiği maddeler çıkarılmıştır. İşçi konfederasyonları, sendikalar ve işçiler, haklarına sahip çıkmış ve kırmızı çizgilerinin geçilmesine izin vermemiştir.

Birlik ve sınıf dayanışması ile emeğin haklarının korunabileceği, mücadele ile emek karşıtı düzenlemelerin geri çektirilebileceği bir kez daha görülmüştür.

TBMM Genel Kurulu'nda iki haftadır görüşülmekte olan "İşsizlik Sigortası Kamumu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında

Kanun Teklifi", en temel hakkımız olan kıdem tazminatını belli yaş grupları açısından ortadan kaldırmayı hedefliyordu. 25 yaş altı ve 50 yaş üstü çalışanların belirli süreli iş sözleşmesi ile çalışmasının önündeki engeller kaldırılarak bu kesimlerin kıdem ve ihbar tazminatı hakları tasfiye edilecekti. Tasarıda ayrıca kısmi zamanlı çalışma teşvik ediliyor ve ayda 10 günden az çalışan gençlerin emeklilik hakkı ötelenmek isteniyordu.

Bu hak gasplarını içeren maddeler, tasarıdan çekilmiştir. Bunda, işçi konfederasyonları Türk-İş, DİSK ve Hak-İş'in birlikte tavır alması, bu ortak tavırdan taviz verilmemesi etkili olmuştur.

Ancak daha önemlisi Torba Yasa'ya karşı işçi sınıfı, günlerce meydanlarda ve işyerlerinde tepkisini ortaya koymuş, dayanışma içerisinde bir-

likte mücadele ederek haklarına sahip çıkmıştır. Sosyal medya sesimizin duyurulduğu bir diğer önemli mecra olmuştur.

Bu süreçte Petrol-İş, Torba Yasa'ya karşı konfederasyonumuz Türk-İş'in çağrısıyla düzenlenen basın açıklamalarına katılarak güç vermiş, işyerlerinde üyelerimiz tepkilerini eylemlerle ortaya koymuştur. Ayrıca sendika olarak TBMM nezdinde konunun takipçisi olunmuş, Meclis'te milletvekillerine ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Torba Yasa'ya karşı verdiğimiz ortak mücadele, birlik olduğunda ve sınıf dayanışması yükseltildiğinde hak gasplarına karşı sağlam bir duvar örülebileceğini bir kez daha göstermiştir.

Direnen işçi kazanır.

Asgari ücrette patronların istediği oldu

Asgari Ücret Tespit Komisyonu 28 Aralık 2020 tarihinde hükümet ve işveren temsilcilerinin ortak kararıyla 2021 yılında geçerli olacak asgari ücreti, bekar işçi için AGİ dahil net 2.825,90 TL olarak belirledi. Beklentileri karşılamaktan uzak olarak belirlenen asgari ücretle ilgili karara konfederasyonumuz Türk-İş karşı oy kullandı. Ancak Komisyonunda çoğunluğa sahip olan hükümet ve işverenler yine ortak davranıp milyonlarca işçiyi yine sefaletle mahkum etti.

Milyonlarca emekçiyi ilgilendiren bu karar, yerli-yabancı sermaye çevreleri ve işverenlerin talepleri karşılanırken enflasyonun hızlı biçimde yükseldiği Türkiye'de emeğin ucuzlatılması politikası sürdürülmüş oldu.

Asgari ücret çalışmaları sırasında, tıpkı esnekleşme ve güvencesizleşme getiren Torba

Kanun Tasarısına karşı mücadelede olduğu gibi üç işçi konfederasyonu Türk-İş, DİSK ve Hak-İş ortak bir tavır aldı ve birlikte "asgari ücretin insan onuruna yaraşır bir geçimi sağlaması" gerektiği dile getirildi.

Ülkemizde Ocak 2021 itibariyle dört kişilik bir ailenin açlık sınırı 2.652 TL, yoksulluk sınırı ise 8.638 TL'dir. Açlık ve yoksulluk sınırının seviyesi bu düzeydeyken, asgari ücretin neredeyse açlık sınırı civarında belirlenmesi, emekçilerin alım gücünün daha da düşmesine yol açacaktır.

AGİ dahil açıklanan asgari ücret düzeyi belirlenirken, enflasyondaki artış eğilimi ve özellikle emekçilerin tüketim sepetinde büyük yer kaplayan gıda enflasyonundaki yükseliş dikkate alınmadı. Ayrıca ekonomide yıllar içerisinde büyümeden kaynaklı oluşan refah artışından emekçilere yine pay verilmemiş oldu.

Yeni Gelir Vergisi Dilimleri ve Vergi Oranı

Gelir Vergisi Dilimleri	Vergi Oranı
24.000 TL'ye kadar	% 15
53.000 TL'nin 24.000 TL'si için 3.600 TL, fazlası	% 20
130.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL (ücret gelirlerinde 190.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL), fazlası	% 27
650.000 TL'nin 130.000 TL'si için 30.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'nin 190.000 TL'si için 46.390 TL), fazlası	% 35
650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 212.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 207.390 TL), fazlası	% 40

Asgari ücret tespitinde bir diğer sorun ise belirlenen asgari ücrette işçinin ailesinin ihtiyaçları dikkate alınmamasıydı. Asgari ücreti bir geçim ücreti olarak değerlendirmeyen hükümet, bu ücreti belirlerken ülkemizin bugünkü sosyal ve ekonomik koşullarında işçilerin aileleriyle geçim şartlarını sağlayabilecek bir düzeyi hedeflemiyor.

ILO normlarına göre, işçinin insanca yaşaması için yeterli ücrete sahip olması ilkesi gereğince asgari ücret bir kontrol ve önlem ücreti olmalıdır. Fakat ülkemizde böyle olmadığı gibi, ücretlerin genel ortalaması her geçen gün asgari ücrete doğru geriliyor. Ücretlilerin neredeyse yarısı asgari ücret ve dolayında gelire sahip bulunuyor. Bu nedenle, asgari ücretin düzeyi tüm çalışanları doğrudan ilgilendiriyor ve belirlenen bu düzey önümüzdeki dönemde bağtlanacak sözleşmeleri de etkileyerek ortalama ücretlerin baskılanmasına yol açacak.

Öte yandan asgari ücretten ısrarla vergi alınmaya devam ediliyor. Ücretlerin asgari ücrette denk düşen kısmı vergiden muaf tutulmuyor. Üstelik, vergi dilimlerindeki adaletsizlik nedeniyle asgari ücretten gelir vergisi artan oranlarda alınmaya devam ediliyor. Asgari ücretin belirlenmesinden kısa bir süre sonra açıklanan Gelir Vergisi Tebliği'yle ücretlilerden daha fazla vergi alınması için kurulan düzenek devam ettirilmiş oldu. İşverenler-

den tahsil edilemeyen ve sermaye afları ile silinen vergiler, emekçinin üç kuruşluk ücretinden daha fazla vergi alınarak telafi edilmeye çalışılıyor.

Gelir vergisindeki adaletsizlik büyüyor

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın yayınladığı Gelir Vergisi Tebliği'ne göre 2021 yılında geçerli olacak vergi dilimlerinin ilk basamağı 22 bin TL'den 24 bin TL'ye yükseltildi. İlk dilimdeki bu artış sadece %9,09 düzeyinde yapıldı. Bu artış 2020 yılı enflasyonu olan %14,60 ve 2021'de geçerli olacak asgari ücret artışı olan %21,56 düzeyinin çok altında gerçekleştirildi.

Hükümet bir kez daha, vergi dilimi ilk basamağını enflasyonun ve asgari ücret artışının çok altında arttırarak, ücretlilerden daha fazla vergi almayı hedefledi.

Vergi dilimlerinin enflasyonun ve asgari ücret artışının oldukça altında bir oranla düzenlenmesi nedeniyle asgari ücretliler, Ağustos ayından itibaren bir üst vergi dilimine girecekler ve bu nedenle ücretleri Ağustos ayında 16,35 TL, Eylül-Aralık aylarında ise 152,04 TL eksilmiş olacak. Hükümet önceki yıllarda olduğu gibi, asgari ücreti sabit tutmak için bu meblağları AGİ'ye eklemek üzere düzenleme yapmak durumunda kalacak.

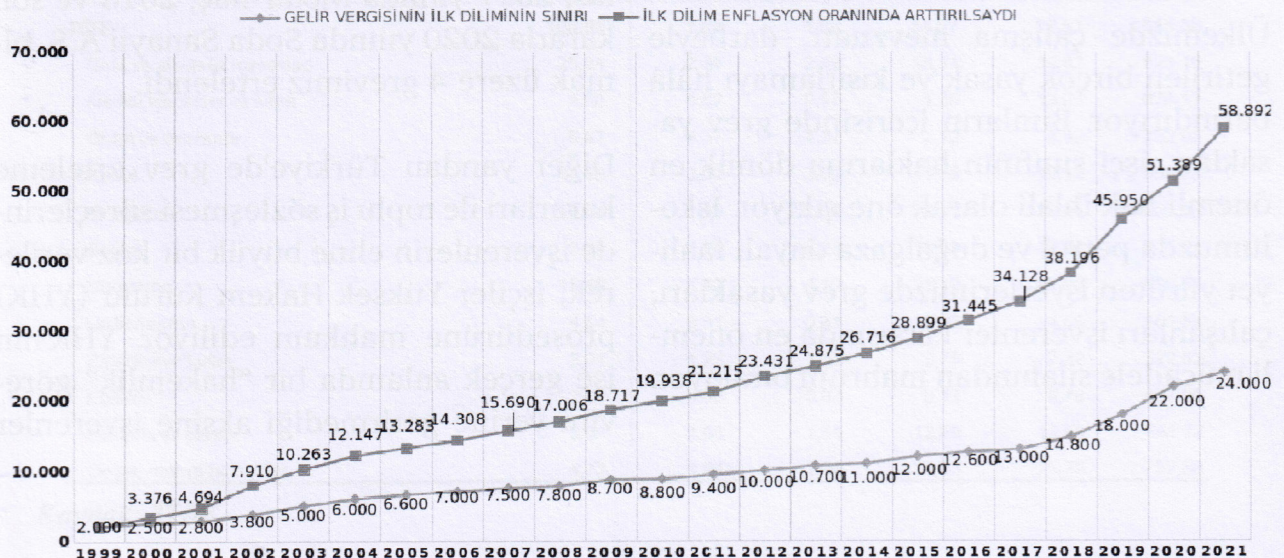
Yıl	Gelir Vergisi İlk Diliminin Oranı	Gelir Vergisinin İlk Diliminin Sınırı	Brüt Asgari Ücret	İlk Vergi Dilimi Asgari Ücretin Kaç Katı
1999	15	2.000	78	25,6
2000	15	2.500	110	22,8
2001	15	2.800	140	20,0
2002	15	3.800	222	17,1
2003	15	5.000	306	16,3
2004	15	6.000	423	14,2
2005	15	6.600	489	13,5
2006	15	7.000	531	13,2
2007	15	7.500	563	13,3
2008	15	7.800	608	12,8
2009	15	8.700	666	13,1
2010	15	8.800	729	12,1
2011	15	9.400	797	11,8
2012	15	10.000	887	11,3
2013	15	10.700	979	10,9
2014	15	11.000	1.071	10,3
2015	15	12.000	1.202	10,0
2016	15	12.600	1.647	7,7
2017	15	13.000	1.778	7,3
2018	15	14.800	2.030	7,3
2019	15	18.000	2.558	7,0
2020	15	22.000	2.943	7,5
2021	15	24.000	3.578	6,7

Gelir Vergisinin İlk Diliminin sınırı AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında asgari ücretin 17 katı düzeyindeydi. Bugün 2021 yılı için geçerli asgari ücretin sadece 6,71 katı. Vergi diliminin ilk sınırı ile asgari ücretin düzeyi arasındaki makas AKP'li yıllarda hızla daraldı. Bu durum, işverenden aflar, teşvik ve kolaylıklarla giderek daha az vergi alınırken, ücretlilerden AKP döneminde daha fazla

vergi alınmaya başlandığını gösteriyor. Vergi diliminin %15'lik ilk sınırı 1999 yılında ise asgari ücretin neredeyse 26 katıydı.

Öte yandan, gelir vergisinin ilk diliminin enflasyon oranında dahi arttırılmaması nedeniyle ücretlilerin uğradığı kaybın boyutlarını göstermesi açısından bir başka göstergeye bakılabilir.

GELİR VERGİSİ DİLİMLERİNİN ARTIŞLARI

Gelir vergisi dilimlerinin artışı ortaya koyan grafikte de görüldüğü üzere, vergi dilimi sınırı enflasyon artışlarının kat be kat altında kaldı. Gelir vergisinin ilk dilimi, 1999 yılından bugüne enflasyon oranında arttırılıysaydı, bugün verginin sınırı 24 bin TL değil yaklaşık 59 bin TL olacaktı. Böyle yapılmadığı için aradaki makas alabildiğine açıldı ve zaten kıt kanaat geçinmeye çalışan ücretlilerden her geçen yıl daha fazla vergi alınmaya başlandı.

Son 20 yılda emekçilerin bir diğer kaybı ise kıdem tazminatında oldu. Açıklanan yeni kıdem tazminatı tavanı ve SGK Tavan Ücreti bu kaybın açık göstergesidir. 01.01.2021-30.06.2021 tarihleri arasında uygulanacak kıdem tazminatı tavanı 7.638,96 TL olarak açıklandı. 2021 yılı için SGK Tavan Ücreti ise 26.831,40 TL olarak belirlendi.

2002 yılında kıdem tazminatı tavanı ile SGK prim tavanı aynı düzeydeydi. (2002'de SGK tavanı eski parayla 1 milyar 50 milyon TL iken kıdem tazminatında tavan 1 milyar 76 milyon TL idi.) Şimdi SGK prim tavanı ile kıdem tazminatı tavanı arasında 3,5 katlık bir fark oluştu.

Soda Sanayii A.Ş. Grevimiz ertelendi

Ülkemizde çalışma mevzuatı, darbeye getirilen birçok yasak ve kısıtlamayı hâlâ barındırıyor. Bunların içerisinde grev yasakları, işçi sınıfının haklarına dönük en önemli hak ihlali olarak öne çıkıyor. İşkolumuzda petrol ve doğalgaza dayalı faaliyet yürüten işyerlerimizde grev yasakları, çalışanları işverenler karşısında en önemli mücadele silahından mahrum bırakıyor.

Ancak özellikle AKP hükümetleri döneminde grev yasaklarına ek olarak grev erteleme uygulamasına da sık sık başvuruluyor. Öyle ki, son yıllarda ilan edilen veya uygulanmaya başlanan birçok grev, önceki sistemde Bakanlar Kurulu kararı yeni sistemde ise Cumhurbaşkanlığının kararlarıyla ertelendi.

Son olarak sendikamızın örgütlü olduğu, Mersin'de kurulu bulunan ve 557 üyemizin çalıştığı Soda Sanayii A.Ş.'de toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması nedeniyle ilan edilen 9 Ekim 2020 uygulama tarihli grevimiz, Cumhurbaşkanı kararıyla 60 gün süreyle ertelendi.

Genel sağlığı ve milli güvenliği bozucu nitelikte görülerek ertelen grevin böylesi bir risk oluşturmadığı açıktır. Ancak bu karar, ülkemizde grev hakkının fiilen ortadan kaldırıldığı yeni bir kanıtı niteliğindedir. Salgında emekçileri değil işverenleri kollayan hükümet, verdiği bu kararlarla grev hakkının yanı sıra toplu iş sözleşmesi hakkının kullanımını da engelliyor.

2003 yılından bu yana alınan grev erteleme kararlarının sayısı 17'ye ulaştı. AKP hükümeti döneminde 2003 yılında Petlas, 2017 yılında Mefar İlaç, 2018 ve son kararlar 2020 yılında Soda Sanayii A.Ş. olmak üzere 4 grevimiz ertelendi.

Diğer yandan Türkiye'de grev erteleme kararları ile toplu iş sözleşmesi süreçlerinde işverenlerin eline büyük bir koz verilecek, işçiler Yüksek Hakem Kurulu (YHK) prosedürüne mahkum ediliyor. YHK'nın ise gerçek anlamda bir "hakemlik" görevini yerine getirmediği aksine işverenler

lehine kararlara imza attığı biliniyor.

Tüpraş'ta vardiya saati ve ara dinlenme uygulaması gündemi

Ülkemizin en önemli sanayi kuruluşu olan ve Petrol-İş'in örgütlü olduğu Tüpraş'ta salgın döneminde işverenin tek taraflı aldığı kararlara, vardiya saatlerinde ve ara dinlenme uygulamalarında kalıcı değişiklikler yapmayı hedeflemesi üyelerimiz ve sendikamızın tepkisine neden oldu.

Salgın sırasında fedakarca çalışmaya devam eden Tüpraş işçisi ve sendikamız Petrol-İş, bu özverinin karşılığında gördüğü dayatmaya karşı İzmit, Aliğa, Kırıkkale ve Batman Rafinerilerinde bir tavır ortaya koydu, yıllardır uygulanmakta olan oturmuş vardiya düzenine sahip çıktı.

Rafinerilerde yapılmak istenen vardiya saati değişikliğinin, çalışanlar için yeni riskler doğuracak ve çalışma motivasyonunu azaltacak olması, bunun yanında Tüpraş işçisinin yaşamında, sosyal ve fiziki şartlarında yeni

sorunlara yol açacak olması bu tepkimizin temel nedeniydi.

Başarılı bir stratejiyle yürütülen sürecin ve görüşmelerin nihayetinde, işverenle bir uzlaşma sağlanarak Sendikamızın istediği sonuca ulaşıldı.

Enflasyon son 16 ayın en yüksek düzeyine çıktı

TÜİK tarafından açıklanan TÜFE Ocak'ta aylık olarak %1,68 oranında arttı ve enflasyon yıllık olarak %14,97'ye yükseldi. Bu enflasyon oranı, Ağustos 2019'dan bu yana kaydedilen en yüksek oran oldu.

TÜFE'de olduğu gibi yurtiçi üretici fiyat endeksinde de (Yİ-ÜFE) yüksek bir artış yaşandı. Üretici fiyatları artışı aylık %2,66'ya, yıllık olarak ise %26,2'ye çıktı. Enflasyonda bu yukarıya doğru hareket, büyük ölçüde önceki aylarda döviz kurlarındaki yükselişin gecikmiş etkisinden kaynaklandı. Türkiye ekonomisi ve üretiminin dışa bağımlı yapısı, kur artışlarının er ya da geç fiyatlara yansımaya yol açıyor.

Ana harcama gruplarına göre TÜFE ve değişim oranları (%), Ocak 2021

Ana harcama grupları	Harcama grubu ağırlıkları	Değişim oranı (%)				Endeks
		Bir önceki aya göre	Bir önceki yılın Aralık ayına göre	Bir önceki yılın aynı ayına göre	On iki aylık ortalamalara göre	
TÜFE	100,00	1,68	1,68	14,97	12,53	513,30
Gıda ve alkolsüz içecekler	25,94	2,48	2,48	18,11	14,62	623,16
Alkollü içecekler ve tütün	4,88	0,67	0,67	1,35	13,23	878,17
Giyim ve ayakkabı	5,87	-4,37	-4,37	2,12	5,42	252,97
Konut	15,36	3,02	3,02	11,56	12,13	550,29
Ev eşyası	8,64	2,90	2,90	23,25	11,46	453,13
Sağlık	3,25	4,25	4,25	16,99	14,64	315,24
Ulaştırma	15,49	1,12	1,12	21,43	12,92	520,65
Haberleşme	4,64	0,31	0,31	6,32	4,66	161,64
Eğlence ve kültür	3,01	1,23	1,23	9,75	7,32	322,63
Eğitim	2,28	-0,03	-0,03	6,13	9,78	437,00
Lokanta ve oteller	5,91	1,56	1,56	12,89	12,05	748,72
Çeşitli mal ve hizmetler	4,73	1,94	1,94	24,53	23,32	752,59

Kaynak: TÜİK

Ocak ayında aylık TÜFE'ye en yüksek katkıları 0,64 puan ile gıdadan, 0,46 ile konut-kiradan ve 0,25 ev eşyası fiyat artışlarından geldi. Yıllık bazda artış oranlarına bakıldığında ise çeşitli mal ve hizmetlerin %24,53, beyaz eşya fiyat artışlarının etkili olduğu ev eşyası fiyatlarının %23,25, ulaştırmanın %21,43, gıda ve alkolsüz içeceklerin %18,11 arttığı görülüyor.

Enflasyonda önümüzdeki dönemde de sürmesi beklenen bu artış eğilimi karşısında Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan da, hedeflerin çok uzağında kaldığını açıklamak durumunda kaldı.

Öte yandan, pandemi nedeniyle zorunlu olarak değişen tüketim alışkanlıklarına uygun olarak enflasyon sepetinde bir güncelleme yapıldı. Sepette, gıda fiyatlarının ağırlığı %25 düzeyinin üzerine çıkarıldı, otel ve lokanta fiyatlarının ağırlığı azaltıldı. Cerrahi maske sepete dahil edildi. Kira, su faturası, cep telefonu, cep görüşme ücreti ve internet ücreti de ağırlığı artan kalemler oldu.

Salgında gelirleri çeşitli nedenlerle düşen emekçilerin, bir de fiyat artışları ile ücretle-

rinin reel olarak gerilemesi ile alım güçleri geriledi. Enflasyon bir kez daha emekçilerden sermaye sınıfına kaynak transferi işlevi görmeye başladı.

İşsizlikte ikinci dalga etkisi

TÜİK tarafından açıklanan Ekim ayı işgücü, istihdam ve işsizlik göstergeleri, Haziran ayında başlayan normalleşme sürecinin işgücü piyasalarına yansımaya başlayan kısmi olumlu etkilerin ortadan kalktığını gösteriyor. Salgında vaka sayılarında sonbahar aylarında başlayan artışın işsizlik oranlarına da olumsuz yansımaya başladığı görülüyor.

Daha önceki raporlarımızda da belirttiğimiz üzere, salgın döneminde TÜİK'in işgücü ve işsizlik verilerinin açıklayıcılığı ortadan kalktı. TÜİK, yayınladığı verilerle salgının işgücüne, istihdama ve işsizliğe etkisini ölçemiyor. Son yayınlanan Ekim 2020 verilerine göre, işsizlik oranının bir yıl öncesine göre 0,7 puan düşerek %12,7'ye gerilemesi bunun en büyük kanıtı. İstihdamda yaklaşık 900 bin kişilik daralma olmasına rağmen işsizlik neredeyse 400 bin kişi azalıyor! Bu çelişkinin temel nedeni ise TÜİK'in iş arama-

İŞGÜCÜ VE İŞSİZLİK GÖSTERGELERİ						
(bin kişi)	TOPLAM		ERKEK		KADIN	
	Ekim 2019	Ekim 2020	Ekim 2019	Ekim 2020	Ekim 2019	Ekim 2020
İşgücü	32.740	31.452	21.935	21.510	10.805	9.942
İstihdam	28.343	27.447	19.377	19.046	8.966	8.401
İşsiz	4.396	4.005	2.557	2.464	1.839	1.541
İşgücüne Katılım Oranı (%)	53,0	50,0	71,9	69,0	34,6	31,3
İstihdam Oranı (%)	45,9	43,6	63,5	61,1	28,7	26,4
İşsizlik Oranı (%)	13,4	12,7	11,7	11,5	17,0	15,5
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	15,7	14,8	13,2	12,9	21,4	19,2
Genç nüfusta işsizlik oranı (%)	25,3	24,9	21,6	21,8	31,8	30,7
İşgücüne Dahil Olmayanlar	29.016	31.483	8.576	9.645	20.440	21.839
Geniş Tanımlı İşsizler	7.001	9.681	3.676	5.189	3.324	4.492
Geniş (Gerçek) İşsizlik Oranı (%)	20,0	27,0	16,1	22,2	27,3	35,8

Kaynak: TÜİK, Petrol-İş

yan ya da iş bulmaktan ümidini yitirenleri işgücünün dışına çıkarması. Nitekim aynı dönemde işgücüne dahil olmayan nüfusun yaklaşık 2,5 milyon kişi arttığı ve işgücüne dahil olmayanların sayısının 31,5 milyona dayandığı görülüyor.

TÜİK verilerinin açıklayıcılığını yitirmesi nedeniyle alternatif göstergeler üreterek salgının etkisini görmeye çalışıyoruz. TÜİK'in işsizden saymadığı ama fiilen işsiz olan kesimleri dahil ederek hesapladığımız geniş tanımlı (gerçek) işsizlik oranı sorunun gerçek boyutlarını ortaya koyuyor.

Buna göre, işsiz sayısı gerçekte TÜİK'in açıkladığı gibi 4 milyon düzeyinde değil. Ekim ayında gerçekte işsizlerin sayısı 9,7 milyon kişiye çıkmış durumda. Bir önceki yıla göre geniş tanımlı işsizlerin sayısında 2,7 milyon kişilik bir artış var. Geniş tanımlı işsizlik ora-

nı ise son bir yılda tam 7 puanlık bir artışla %27 düzeyine çıktı. Bu veriler, yaz aylarında kısmi iyileşmenin yerini yeniden geniş tanımlı işsizlik oranlarında yükselmeye bıraktığını gösteriyor.

Kadınlarda ise salgının çok daha yıkıcı etkileri olduğu görülüyor. Kadınlarda geniş tanımlı işsizlik %35,8 gibi yüksek bir orana fırladı. Bu yüksek oran aynı zamanda TÜİK'in açıkladığı veri serisinin başladığı 2005 yılından bu yana görülen en yüksek oran. Kadınlarda işsizlik oranı Ekim ayında yeni bir rekora imza attı.

İşsizliğin gerçekte ulaştığı bu korkutucu düzey, salgının yıkıcı etkilerini ortaya koyarken; sendikaların emekçilerin korunması ve desteklenmesi yönündeki çağrılarının ne kadar haklı olduğunu gösteriyor.